

-ωμα: ένα προβληματικό τέρμα στη νέα ελληνική

Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη
ansym@lit.auth.gr

9ο Συνέδριο ΕΛΕΤΟ
«Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα 7-9/11/2013

Περιεχόμενα

- 0. Εισαγωγή
- 1. Βιβλιογραφική ανασκόπηση
- 2. Μορφολογική ανάλυση των λ. σε *-ωμα*
- 3. Προτάσεις για τη Γραμματική της ΝΕ
  - Η έννοια της **περιληπτικότητας**
  - Οι Κανόνες Κατασκευής Λεξημάτων (ΚΚΛ)

1. Βιβλιογραφική ανασκόπηση

- *Νεοελληνική γραμματική (της δημοτικής)* (1941)
- *Νεοελληνική γραμματική* (1994)
- *Γραμματική της νέας ελληνικής – Δομολειτουργική - Επικοινωνιακή* (1996)
- **-μα:** επίθημα παραγωγής μεταρρηματικών ουδ. ουσ. που σημαίνουν
  - α) την ενέργεια π.χ. *κλάδεμα*,
  - β) το αποτέλεσμα της ενέργειας, π.χ. *ίδρυμα*,
  - γ) ενέργεια ή αποτέλεσμα της ενέργειας ανάλογα με τα συμφραζόμενα, π.χ. *άνοιγμα*

1. Βιβλιογραφική ανασκόπηση

- *Λεξικό της κοινής νεοελληνικής* (1998):
- α) *-μα*: παράγει μεταρρηματικά ουδ. ουσ. που δηλώνουν την ενέργεια ή το αποτέλεσμα, π.χ. *διάβασμα, βίδωμα*
- β) *-ωμα*: παράγει στην ιατρική ορολογία μετονοματικά ουδ. ουσ. που δηλώνουν παθολογική κατάσταση, π.χ.
λίπωμα, σάρκωμα - αδένωμα, λέμφωμα

1. Βιβλιογραφική ανασκόπηση

- **Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας (2002)**
- **-ωμα:** επίθημα με δύο χρήσεις:
  - α) σε ουδ. ουσ. από ρ. σε -ώνω, που δηλώνουν την ενέργεια ή το αποτέλεσμα της ενέργειας, π.χ.
καρφώνω → κάρφωμα, οργώνω → όργωμα
  - β) σε ιατρικούς όρους που δηλώνουν παθολογική κατάσταση ή σημείο που πάσχει, π.χ. λίπωμα, σάρκωμα, αδένωμα, λέμφωμα
- **Πρόταση.** Ξεχωριστά λήμματα:
  - α) -μα (-εμα, -ωμα κτλ.)
  - β) -ωμα (ιατρική ορολογία).

1. Βιβλιογραφική ανασκόπηση

- **Ετυμολογικό λεξικό της νέας ελληνική γλώσσας – Ιστορία των λέξεων (2009)**
- **-ωμα:** ιατρικοί όροι από την αρχαιότητα, π.χ. ΑΕ καρκίν-ωμα, ελληνιστικό σάρκ-ωμα, που μέσω του λατιν. -oma πέρασε σε σύγχρονους επιστημονικούς όρους, π.χ. αγγλ. melan-oma, lip-oma.

Παρατήρηση

- Δεν αναλύεται η σημασιακή συνεισφορά του -ωμα.
- Τα παραδείγματα ανήκουν σε τρεις ομάδες:
  - α) ενέργεια ή αποτέλεσμα της ενέργειας, π.χ. δικαίωμα
  - β) σύνολο, π.χ. φύλλωμα
  - γ) ιατρικοί όροι, π.χ. σάρκωμα.

2. Μορφολογική ανάλυση των όρων σε *-ωμα*

- *-μα*
- ΚΚΛ για την κατασκευή μεταρρηματικών ουδ. ουσ. που δηλώνουν την ενέργεια ή το αποτέλεσμα της ενέργειας :
[[X]_P (-μα)_{επίθημα}]ο

κλαδεύω → *κλάδεμα*, *τελειώνω* → *τελείωμα*

Αν το ρήμα-βάση λήγει σε *-ώνω*,
το παράγωγο ουσ. λήγει σε *-ωμα*, αυξάνοντας την
αμφισημία του τέρματος *-ωμα*.

2. Μορφολογική ανάλυση των όρων σε **-ωμα**

- **-ωμα** (ιατρική ορολογία)
Σχηματίστηκε στην ΑΕ με αλλαγή των δομικών ορίων (ρ. σε -όω και επίθημα -μα), λ.χ. *στέφαν(ος) → στεφαν(όω) → στεφάν-ω-μα*, αλλά *σκύφ(ος) → σκύφ-ωμα*
- Εφαρμόζεται σε βάση επίθετο ή ουσιαστικό, π.χ. *μελαν(ός) → μελάν-ωμα*
καρκίν(ος) → καρκίν-ωμα

ΚΚΛ: $[[X]_{O/E} (-\omega\mu\alpha)_{\text{επίθημα}}]_O$

- Στη **ΝΕ** το **-ωμα** είναι επιστημονικό επίθημα (στην ιατρική οι όροι δηλώνουν παθολογική κατάσταση)
- Οι όροι προέρχονται:
  - α) από την ΑΕ π.χ. *καρκίν-ω-μα*, *σάρκ-ω-μα*, *αθήρ-ωμα*
  - β) ως δάνεια από αναγνώριση από ευρωπαϊκές γλώσσες όπου δημιουργήθηκαν, π.χ. αγγλ. adenoma, γαλλ. adénome > ΝΕ *αδένωμα*
  - γ) ως μεταφραστικά δάνεια, π.χ. αγγλ. fibroma, γαλλ. fibrome > ΝΕ *ίνωμα*.

2. Μορφολογική ανάλυση των όρων σε **-ωμα**

- **-ωμα** (ιατρική ορολογία)
- Εφαρμόζεται σε ονοματική βάση (επίθετο ή ουσιαστικό):
- α) επίθετο (**χρωματικός όρος**), π.χ. μελαν(ός) → μελάνωμα,
γλαυκ(ός) → γλαύκωμα
- β) ουσιαστικό που αναφέρεται σε χαρακτηριστικό **χρώμα, σχήμα, μέγεθος, σύσταση**, π.χ. κόνδυλ(ος) → κονδύλ-ωμα,
λίπ(ος) → λίπωμα
- γ) ουσιαστικό που αναφέρεται σε μέρος του σώματος όπου εκδηλώνεται η **παθολογική κατάσταση**, π.χ. αδέν(ας) → αδένωμα,
οστ(ό) → οστέωμα
- δ) ουσιαστικό που αναφέρεται σε **ασθένεια**, π.χ.
γάγγραιν(α) → γαγγραίνωμα, καρκίν(ος) → καρκίνωμα.
- Έχει **[+λόγιο]** χαρακτήρα και επιλέγει βάσεις με όμοιο χαρακτήρα, π.χ. οστέ-ωμα αλλά *κοκάλ-ωμα.

2. Μορφολογική ανάλυση των όρων σε *-ωμα*

- *-ωμα* (ορολογία της βοτανικής και της ζωολογίας)
- Π.χ. *φύλλωμα*.
- Στην ελληνιστική εποχή = παράγωγο με το επίθημα *-μα* του ρ. *φυλλόω* 'ντύνω με φύλλα'
[[X]_P (-μα)_{επίθημα}]_ο
- Στη ΝΕ στη λ. *φύλλωμα* έχει συντελεστεί μετακίνηση των ορίων των μορφημάτων και αλλαγή του ΚΚΛ:
ΚΚΛ: [[X]_ο (-ωμα)_{επίθημα}]_ο

Κατασκευάζει περιληπτικά ουσιαστικά:

φύλλωμα 'το σύνολο των φύλλων φυτού, δέντρου'

τραχέωμα 'το σύνολο του υδραγωγού συστήματος σε ένα φυτό, που αποτελείται από τις τραχείες και τα τραχεοειδή'

πτέρωμα/φτέρωμα 'το σύνολο των φτερών και των πούπουλων που καλύπτουν το σώμα των πτηνών'

πτίλωμα 'τα πούπουλα που αποτελούν το φτέρωμα του πτηνού'

τρίχωμα 'το σύνολο των τριχών που καλύπτουν το σώμα των ζώων και ορισμένα τμήματα του ανθρώπινου σώματος εκτός από το κεφάλι και το πρόσωπο'

2. Μορφολογική ανάλυση των όρων σε *-ωμα*

- **Περιληπτικά ουσιαστικά:** δηλώνουν σύνολα οντοτήτων ή αντικειμένων
- Η περιληπτική σημασία υπήρχε στην ΑΕ:
- ΑΕ λ. *ρίζωμα* (< *ρίζόω*) ‘το σύνολο των ριζών ενός δέντρου’ (περιληπτικό)
- Πώς έγινε το πέρασμα από τη σημασία ‘ενέργεια ή αποτέλεσμα της ενέργειας του ρήματος’ στη σημασία ‘σύνολο’;

2. Μορφολογική ανάλυση των όρων σε -ωμα

- Διαδικασία **σημασιακής μεταβολής** με αλυσιδωτές μετωνυμίες:
- Α) η αρχική αφηρημένη σημασία *ρίζω(νω)* → *ρίζωμα* ‘ενέργεια του ριζώνω’
- Β) μεταβάλλεται σε πιο συγκεκριμένη ‘αποτέλεσμα της ενέργειας’,
- Γ) αυτή μεταβάλλεται στη συγκεκριμένη περιληπτική σημασία ‘σύνολο ριζών’, που συνιστά το μέσο με το οποίο υλοποιούνται η ενέργεια και το αποτέλεσμα που δηλώνει το ρήμα,
- Δ) δημιουργείται από την περιληπτική σημασία η νεότερη εξειδικευμένη σημασία ‘υπόγειος βλαστός με ρίζες μέσω του οποίου ριζώνουν και πολλαπλασιάζονται ορισμένα πολυετή φυτά’ (δάνειο της ΝΕ από ευρωπαϊκές γλώσσες στην ορολογία της βοτανικής)
- ΝΕ *ρίζωμα* πολύσημο. Η αμφισημία αίρεται από τα συμφραζόμενα ή/και την περίσταση επικοινωνίας.
- Τα τέσσερα αυτά στάδια σημασιακής αλλαγής δεν υλοποιούνται πια συγχρονικά: λ.χ. *φύλλ(ο)* → *φύλλωμα*, *τρίχ(α)* → *τρίχωμα*.

2. Μορφολογική ανάλυση των όρων σε *-ωμα*

- Το παράγωγο περιληπτικό ουσιαστικό αναφέρεται σε διακριτή οντότητα (λ.χ. τα φυλλώματα των δέντρων)
- Το αντιλαμβανόμαστε ως **σύνολο** που αποτελείται από μια τάξη (ΦΥΛΛΑ), από υψηλό αριθμό (ΦΥΛΛΑ), που είναι μεν διακριτά και αριθμητά, αλλά συνεμφανίζονται με τρόπο φυσιολογικό, αφού
- το φύλλωμα καλύπτει όλο το δέντρο (εκτός από τον κορμό του),
- το τρίχωμα καλύπτει όλο το σώμα ενός ζώου,
- το πτέρωμα όλο το σώμα ενός πτηνού.

2. Μορφολογική ανάλυση των όρων σε *-ωμα*

- ***-ωμα*** στη γονιδιωματική
- *Γενετική* (Genetics): η επιστήμη που ασχολείται με τα *γονίδια* (gene)
- *Γονιδιωματική / γενωμική* (Genomics): η επιστήμη που ασχολείται με το *γονιδίωμα* (genome), αναλύει τη δομή και τη λειτουργία του συνόλου του DNA ενός οργανισμού.

- Η λ. *γονιδίωμα* (genome) είναι σύμμειγμα/συμφυρμός (blend), ένα είδος συντομευμένου συνθέτου από τα ουσιαστικά ***γονίδι(ο)*** και ***(χρωμόσ)ωμο*** (gene + chromosome).
- Ωστόσο το σύμμειγμα δεν έχει τη μορφή *γονιδίωμο αλλά *γονιδίωμα*.
Αν *γονιδίωμα* = το σύνολο των γονιδίων, γιατί να μην υποθέσουμε ότι ο όρος παράγεται όπως και το *φύλλωμα*, δηλ. *γονίδιο* + *-ωμα* (περιληπτική σημασία);

Στη νεότερη ηλεκτρονική έκδοσή του το OED (2013)
προτείνει: αγγλ. genome < gene + -ome < γερμ. Genom.

2. Μορφολογική ανάλυση των όρων σε *-ωμα*

- Ο όρος *γονιδίωμα* αποτελεί τον πυρήνα γύρω από τον οποίο δημιουργείται ένας κλάδος πολύ δυναμικός και νεολογιογόνος σε επίπεδο κατασκευής όρων,

ωματική (ή ωμική) τεχνολογία

(omics technology)

2. Μορφολογική ανάλυση των όρων σε *-ωμα*

- *ωματική (ή ωμική) τεχνολογία*
- Ο όρος σχηματίστηκε με απόσπαση του τελικού τεμαχίου από τον όρο Gen-omics (γονιδι-*ωματική* ή γεν-*ωμική*) και χρησιμοποιείται για ένα ευρύ φάσμα φυσικών επιστημών και μηχανικής, σκοπός των οποίων είναι η ανάλυση της βιολογικής πληροφορίας σε διαφορετικά επίπεδα, όπως το γονιδίωμα (genome), το μεταγράψωμα (transcriptome), το πρωτεϊνίωμα ή πρωτέωμα (proteome), το μεταβόλωμα (metabolome), το αλληλεπίδρωμα (interactome) κ.ά.
<http://kedek.rc.auth.gr/> και <http://www.gonidiakes.gr/home/>
- Με βάση τους όρους αυτούς κατασκευάζονται νέοι όροι, για να κατονομαστούν οι νέοι ανάλογοι κλάδοι, π.χ.
- *Μεταγραφωμική* (Transcriptomics): μελετά το μεταγράψωμα,
- *Πρωτεϊνωμική* ή *Πρωτεωμική* (Proteomics): μελετά τις πρωτεΐνες με σκοπό την κατανόηση της δομής, της λειτουργίας και της ρύθμισης των βιολογικών συστημάτων,
- *Αλληλεπιδρωμική* (Interactomics) κ.ά.

3. Προτάσεις για τη Γραμματική της ΝΕ

- Από τις 4 περιπτώσεις είναι καταγραμμένες:
στις γραμματικές 1 (-μα)
στα λεξικά 2 (-μα, -ωμα, ιατρ.)
- Στη 2^η επαναδιατυπώσαμε τον ΚΚΛ, αφού ως βάση μπορεί να τεθεί όχι μόνο ουσιαστικό αλλά και επίθετο.
- Η 3^η (-ωμα, βοτ./ζωολ.), ενώ έχει διαρκή παρουσία από την αρχαιότητα, δεν έχει καταγραφεί,
- Η 4^η (-ωμα, γονιδ.) επίσης, δικαιολογημένα όμως, γιατί συνδέεται με το φαινόμενο της νεολογίας:
η **γονιδιωματική** είναι νέος επιστημονικός κλάδος με πολλούς νεολογικούς όρους και ένα νέο επίθημα (-ωμα)

3. Προτάσεις για τη Γραμματική της ΝΕ

- **Η έννοια της περιληπτικότητας**
- Τελικά η ΝΕ διαθέτει ένα ή τρία επιθήματα *-ωμα*;
- Κατά τη δομιστική θεωρία αλλά και από την άποψη της υπολογιστικής γλωσσολογικής ανάλυσης με στόχο την (ημι)αυτόματη μετάφραση έχουμε 3 ομώνυμα επιθήματα (ταύτιση μόνο στο σημαίνον όχι στη σημασία).
- Πρόκειται για **επιστημονικά επιθήματα** (σε ορολογίες επιστημών):
  - α) της **ιατρικής** ‘παθολογική κατάσταση, όγκος’,
  - β) της **βοτανικής** λ.χ. *φύλλωμα* ‘το σύνολο των φύλλων ενός δέντρου, ενός φυτού’, και της **ζωολογίας** π.χ. *πτέρωμα/φτέρωμα* ‘το σύνολο των φτερών και των πούπουλων των πτηνών’
  - γ) στην ορολογία της **γονιδιοματικής** ‘το σύνολο των γονιδίων’

3. Προτάσεις για τη Γραμματική της ΝΕ

- Ωστόσο στο γνωσιακό επίπεδο υπάρχει **κάτι κοινό**:
- η εικόνα όπου πολλές μικρές οντότητες συνιστούν μία ενότητα, ένα σύνολο, παρά την πολλαπλότητα.
- Κεντρική η έννοια της **περιληπτικότητας**:
- η ανθρώπινη αντίληψη του κόσμου (πλάνη των αισθήσεων) θεωρείται βάση για τη δομή της ανθρώπινης γλώσσας
- Π.χ. η όραση: το μάτι μας δεν διακρίνει αντικείμενα με ελάχιστη διάμετρο, όταν δηλαδή είναι πολύ μικρά (π.χ. κόκκοι σκόνης).
- Επίσης, δεν βλέπει ούτε αυτά που είναι σε ελάχιστη απόσταση μεταξύ τους, τα θεωρεί σαν ένα όταν είναι πολύ κοντά, π.χ. το **δάσος**: από μακριά δε μπορούμε να διακρίνουμε τα δέντρα και τα βλέπουμε σαν ένα ενιαίο πράγμα.

3. Προτάσεις για τη Γραμματική της ΝΕ

- **2 κατηγορίες περιληπτικών μη απλών ουσιαστικών:**
  - α) όσα έχουν αποκλειστικά περιληπτική σημασία και αναφορά (πρωτογενής), στην οποία συμβάλλει καθοριστικά το επίθημα:
σκυλο-λόι, γυναικο-μάνι, κλεφτ-ουριά, παπαῶ-αριό.
  - Η **μειωτική σημασία** των πρωτογενώς περιληπτικών μη απλών ουσιαστικών οφείλεται στην απώλεια της οντολογικής ατομικότητας των [+ανθρώπινων] μελών που απαρτίζουν τα σύνολα αυτά
  - β) όσα έχουν μόνο περιληπτική αναφορά (αλλά όχι περιληπτική σημασία) (δευτερογενής), πβ. *ανθρωπότητα* (έναντι *τρυφερότητα*),
εργατιά (έναντι *τσιγκουνιά*), *κυβέρνηση* (έναντι *διεύρυνση*)
  - Στην περίπτωση αυτή δεν ευθύνονται άμεσα τα επίθηματά για την περιληπτική αναφορά, η οποία συνδέεται με την ιδιότητα των ουσιαστικών αυτών να ανήκουν στις σημασιακές κατηγορίες ιδιότητα, ενέργεια
  - Αυτά δεν είναι εγγενώς μειωτικά.

3. Προτάσεις για τη Γραμματική της ΝΕ

- Το επιστημονικό επίθημα **-ωμα** κατασκευάζει πρωτογενώς περιληπτικά ουσ.: εμφανές στην επιστήμη της βοτανικής και ζωολογίας αλλά και της γονιδιωματικής. Στην ιατρική αυτό είναι περισσότερο εμφανές σε επίπεδο αναφοράς παρά σημασίας.

3. Προτάσεις για τη Γραμματική της ΝΕ

- **Απουσία μειωτικής σημασίας στα ουσιαστικά σε -ωμα:**
  - α) αναφέρονται σε [-ανθρώπινα] και
  - β) η υποκειμενικότητα, και συνεπώς και η μειωτική σημασία που συνδέεται με αυτή, δε βρίσκουν πρόσφορο έδαφος στον επιστημονικό λόγο.

**Το επίθημα -ωμα, επειδή είναι επιστημονικό,
δεν εμπεριέχει μειωτική σημασία**
- Η ιστορική διαδρομή του -ωμα είναι ενδιαφέρουσα: η περιληπτικότητα γεννιέται δευτερογενώς με το -μα, αλλά δημιουργείται το επίθημα -ωμα πρωτογενώς περιληπτικό
- Παρόμοια η ιστορία του επιθήματος -μός, π.χ. αφανίζ(ω) → αφανισ-μός, από το οποίο παράγεται το -ισμός, που όμως κατασκευάζει ουσιαστικά με δευτερογενή περιληπτική αναφορά, π.χ. ελλην-ισμός, ρουχ-ισμός.
- Το πέρασμα από το -μα με τη σημασία 'ενέργεια ή αποτέλεσμα' και τη δευτερογενή περιληπτικότητα στο -ωμα με τη σημασία 'σύνολο' και την πρωτογενή περιληπτικότητα ισχύει και διαγλωσσικά.

3. Προτάσεις για τη Γραμματική της ΝΕ

- Οι Κανόνες Κατασκευής Λεξημάτων
- Το -ωμα με πόσους ΚΚΛ συνδέεται;
- 1) $[[X]_P (-μα)επίθημα]_O$.
- 2) $[[X]_O (-ωμα)_{επίθημα}]_O$ (Βοτανική, Ζωολογία, Γονιδιωματική)
- 3) $[[X]_{O/E} (-ωμα)_{επίθημα}]_O$ (Ιατρική)

3. Προτάσεις για τη Γραμματική της ΝΕ

- Άμεση ανάγκη να συνταχθεί η Γραμματική της ΝΕ, ιδίως η **Γραμματική της επιστημονικής ΝΕ**
- Θα συμβάλει στην περιγραφή και ανάλυση των ευρωπαϊκών γλωσσών: τα χαρακτηριστικά των επιστημονικών επιθημάτων είναι κοινά στις ευρωπαϊκές γλώσσες.
- Τα **επιθήματα της γενικής γλώσσας** φέρουν σημασιακή οδηγία ξεχωριστή σε κάθε γλώσσα.
- Τα **επιστημονικά επιθήματα** = τα γλωσσικά εργαλεία με τα οποία οι επιστήμονες προσπαθούν να περιγράψουν και να ταξινομήσουν με ακρίβεια και συνέπεια τον κόσμο που τους περιβάλλει. Φέρουν σημασία κοινή στις ευρωπαϊκές γλώσσες, πβ.
-ωμα 'παθολογική κατάσταση, όγκος στην ιατρική' στη ΝΕ και σε άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες.
- Για το λόγο αυτό υπόκεινται πιο εύκολα σε δανεισμό σε σχέση με τα επιθήματα της γενικής γλώσσας

Βιβλιογραφία

- Aliquot-Suengas S. , *Référence collective / sens collectif : La notion de collectif à travers les noms suffixés du lexique français*, δ.δ., Université Lille III, 1996.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., *Η νεολογία στην κοινή νεοελληνική*, Επιστημονική επετηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής Α.Π.Θ., Παράρτημα αρ. 65, Θεσσαλονίκη, 1986.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., *Νεολογικός δανεισμός της νεοελληνικής – Άμεσα δάνεια από τη γαλλική και αγγλοαμερικανική – Μορφολογική ανάλυση*, Θεσσαλονίκη, 1994.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., «Διαδικασίες κατά τη δημιουργία των όρων», *Ελληνική γλώσσα και ορολογία - Πρακτικά του 1ου συνεδρίου ΕΛΕΤΟ*, Αθήνα, 1997, σ. 77-87.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., *Αντίστροφο λεξικό της νέας ελληνικής*, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Α.Π.Θ., 2002.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α. & Σ. Γαλανή, «Το επίθημα -ισμός στη νεοελληνική», *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 15, Θεσσαλονίκη, 1995, σ. 519-529.
- Αναστασιάδη Α. & Α. Φλιάτουρας «Το επίθημα -ωμα στην ιατρική ορολογία», *Ελληνική γλώσσα και ορολογία - Πρακτικά του Δ' συνεδρίου ΕΛΕΤΟ*, Αθήνα, 2003, σ. 74-84.
- Βελούδης Γ., *Από τη σημασιολογία της ελληνικής γλώσσας – Όψεις της επιστημικής τροπικότητας*, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Α.Π.Θ., 2010.
- Berrendonner A. & V. Clavier, «Examen d'une série morphologique dite 'improductive' en français : Les noms dénominaux en -age», *Silicales* 1, Université de Lille, 1997, 35-4.
- Corbin D. , *Morphologie dérivationnelle et structuration du lexique*, 2 τ., Tübingen, Max Niemeyer Verlag 1989, 2η έκδ. Villeneuve d'Ascq, Presses Universitaires de Lille, 1991.
- Corbin D. , "Introduction. La formation des mots : structures et interprétations", *Lexique* 10, Villeneuve d'Ascq, Presses Universitaires de Lille, 1991, pp. 7-30.
- Ευθυμίου Α., Περιληπτική σημασία/αναφορά στα επιθηματοποιημένα ουσιαστικά της Νέας Ελληνικής, *Ελληνική γλωσσολογία-Πρακτικά του Γ' διεθνούς γλωσσολογικού συνεδρίου για την ελληνική γλώσσα*, Αθήνα, 1999, σ. 333-340.
- Kerbrat-Orecchioni C. , *L'énonciation – De la subjectivité dans le langage*, Paris, Masson & Armand Colin, 1980, 1997.
- Κλαίρης Χρ. & Γ. Μπαμπινιώτης *Γραμματική της νέας ελληνικής – Δομολειτουργική-Επικοινωνιακή*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2005. *Γραμματική της νέας ελληνικής – Δομολειτουργική-Επικοινωνιακή, Ι. Το όνομα-Αναφορά στον κόσμο της πραγματικότητας*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 1996.
- Kocourek R. , *La langue française de la technique et de la science*, O. Brandstetter Verlag GMBH & CO.KG, Wiesbaden, 1982.
- Λεξικό της κοινής νεοελληνικής*, Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 1998, (ΛΚΝ).
- Liddell H.G. & R. Scott, *Greek-English Lexicon With a Revised Supplement*, Clarendon Press, Oxford, 1996.
- Μπαμπινιώτη Γ., *Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας*, Αθήνα, Κέντρο Λεξικολογίας, 1998, 2002, (ΛΝΕ).
- Μπαμπινιώτη Γ., *Ετυμολογικό λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας – Ιστορία των λέξεων*, Αθήνα, Κέντρο Λεξικολογίας, 2009.
- Paul J. , *Le vocabulaire de la chimie : spécificité de la suffixation nominale*, αδημοσίευτη κύρια μεταπτυχιακή εργασία (DEA), Université Lille III, 1992.
- Robert P. , *Le Petit Robert, Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, Société du Nouveau Littré, Paris, 1969.
- Συμεωνίδη Χ., Γ. Ξενής, Α. Φλιάτουρας, *Λεξικό αρχαίας ελληνικής γλώσσας – Α', Β', Γ' Γυμνασίου*, ΟΕΔΒ, 2007.
- Sweetser E., *From Etymology to Pragmatics: Metaphorical and Cultural Aspects of Semantic Structure*, 1990.
- The American Heritage – Dictionary of the English Language*, 2000 by Houghton Mifflin Company. Updated in 2009.
- The Compact Edition of the Oxford English Dictionary*, vol. III, Oxford, Clarendon Press, 1987. OED Online. June 2013. Oxford University Press.
<<http://www.oed.com/view/Entry/77619?p=emailA046GTMoskypE&d=77619>>.
- Τριανταφυλλίδης Μ., *Νεοελληνική γραμματική (της δημοτικής)* (1941), Αθήνα, ΟΕΣΒ, Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Α.Π.Θ., 1978.
- Τσοπανάκης Α., *Νεοελληνική γραμματική*, Θεσσαλονίκη, Κυριακίδης, 1994.
- Webster's Third New International Dictionary of the English Language Unabridged*, Merriam – Webster Inc., USA, 1993.

Σας ευχαριστώ